

קונטרס
טעם זקנים

שיחות התחזקות בעבודת השם
ע"ד הסלולה של
רביה"ק מוהר"ן מברסלב זי"ע
מאת הרה"ח
ר' לוי יצחק בענדער ז"ל
מתובל בסיפורי עובדות מאנ"ש מדורות הקודמים
מתורגם ללשון הקודש

לו

מכון
**טעם
זקנים**
שיחות של
רבי לוי יצחק בנדר ז"ל

תוכן השיעור

וממשיך השגחה מקיץ האחרון

היתה לי דמעתני לחם

לרגעים תבחננו

ואוליך אתכם בדרך חדשה

ואי אתה בן חורין ליבטל ממנה

ושוב יום אחד לפני מיתתך

תכלית הבריאה

מי יתן והיה לנו מנהיג רועה נאמן?!

יצא מבליז מרוב התפעלות!

במי אתם מקנאים?!

בל אשא את שמותם על שפתי

ממי אנו מדברים?

ותקננו בעצה טובה מלפניך

קונטרס ל"ו מתורגם מקונטרס מ"ט באידיש

©

הערות והארות מתקבלות בחפץ לב, נא להתקשר אל:

יוסף מענדל האס, מאנסי ארה"ב

(מארה"ק: 0722-573-456) 1-845-200-0443

לקבלת הקונטרס וכן ההקלטה (MP3) של השיעור, יש לפנות דרך האימייל:

Rlyb148@gmail.com

לתרומות והפצה בלבד:

bn5710048@gmail.com 0548432460

פרשת כי תצא תשל"ד

(טייפ מס' #48)

'תכלית הבריאה'

(שיעור בליקוטי מוהר"ן תורה ל"ט תניינא) "לכו חזו מפעלות ה', אשר שם שמות בארץ".

כי באמת הדבר נפלא ונורא מאד, אשר ברא השם יתברך את כל הבריאה, שיש בה כמה וכמה דברים נפלאים ונוראים הרבה מאד מאד, מה רבו מעשי ה'!

ואפלו בזה העולם לבד עצמו נפלאות ה', אשר ברא דוממים וצומחים וכו', ומי יוכל לשער גדלת ה' שיש בבריות של זה העולם, מכל-שפן שאר העולמות. והכל כאשר לכל לא נברא אלא בשביל ישראל.

וישראל בעצמן, עקר בריאתן – בשביל בחינת שבת, שהוא התכלית. כי שבת הוא תכלית מעשה שמים וארץ, שהוא בחינת עולם הנשמות, שהוא עולם שכלו שבת, ה'שבת' היא התכלית! תכלית מעשה שמים

וארץ! תכלית הבריאה כולה היא רק כדי שיהיה שבת! והשבת היא 'עולם הנשמות' - 'עולם שכולו שבת'.

וְשֵׁם יִשְׁיִגּוּ אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּרְאוּי, בְּלִי שׁוּם מְסָךְ הַמְבַדִּיל וּבְלִי שׁוּם מוֹנֵעַ. אז יכירו את הקדוש ברוך הוא, ב'עולם הנשמות'! לא תהיה גופניות, לא יהיו שום מסכים המבדילים... מסך מבדיל אחד לא יהיה, פִּי אֶז יִהְיֶה נַעֲשֶׂה אַחַדוֹת גְּמוּר.

וְכָל אֶחָד יִהְיֶה מְרֵאָה בְּאַצְבָּעוֹ: "זֶה ה' קוֹיֵנוּ לוֹ", כְּמֵאֵמֶר רַבּוֹתֵינוּ, זְכוּרֵנָם לְבִרְכָּהּ. הלשון 'מראה באצבעו' פירושו: שעכשיו הקדוש ברוך הוא נסתר מאתנו, ישנם לבושים על גבי לבושים.

מה הם הלבושים? ה'עולם הזה', הגשמיות! שכן בעולם הזה ישנם גופים, ומוכרחים הרי לכל מיני הצטרפות הגוף; אכילה, שתיה, ושאר צרכים. ממילא זהו מסך המבדיל, זה מסתיר, ולכן אי אפשר בעולם הזה להראות באצבע 'זה השם', שכן בעולם הזה ישנם מסכים המבדילים.

אולם לעתיד לבוא הרי לא יהיה שום מסך המבדיל! יהיה 'עולם הנשמות', וכל אחד יראה באצבעו 'זה ה' קוֹיֵנוּ לוֹ'.

וְזֶהוּ הַתְּכֵלִית, שְׁבִשְׁבִיל זֶה בְּרָא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָהּ. זוהי התכלית! לזכות לכך - להכיר את השם יתברך בעולם הזה ללא שום מסכים מבדילים!

וְעַל-כֵּן יֵשׁ בְּוֹדָאֵי בְּכָל דְּבַר וְדְבַר, שְׁנִבְרָא בְּעוֹלָם בְּחִינַת הַתְּכֵלִית. מאחר ואנו צריכים להשיג את הקדוש ברוך הוא מכל פרט ופרט בעולם הזה,

פרשת כי תצא תשל"ד

ה

נמצא שבכל פרט ופרט בבריאה טמונה ה'תכלית'! בכל דבר יש איזה בחינה מהתכלית.

פִּי כָּל דָּבָר וְדָבָר יֵשׁ בוֹ הַתְּחִלָּה וְסוֹף, דְּהִינוּ הַהֲתַחֵלָה מִמְּקוֹם שְׁנֵשֶׁת־לְשָׁל בְּהִשְׁתַּלְּשָׁלוֹת, עַד שְׁנִתְגַּשְׁם וְנִתְהוּהוּ בְּזֶה הַתְּמוּנָה וְהַדְּמוּת. וְגַם יֵשׁ בוֹ בְּחִינַת הַתְּכֵלִית וְהַסּוֹף, שְׁבִשְׁבִיל זֶה נִבְרָא.

לכל דבר יש תכלית! בתחילת הבריאה הרי וודאי שהכל היה אלוקות, אלא שבאמצע נהיה לכוש של גשמיות, הדבר השתלשל בצורה שכזאת, אולם לבסוף יחזרו שוב אל התכלית!

בכל דבר בעולם יש 'התחלה' ו'סוף', אלא שבאמצע יש גם גשמיות הבריאה, באמצע נתהווה גשמיות, אולם ה'התחלה' וה'סוף' זה רק התכלית.

בכל מעשיו של האדם נוהג הדבר כן. האדם, אף על פי שבמעשיו יש גם גשמיות, אבל על כל פנים יראה שכוונתו ב'תחילה' ו'סוף' יהיו רק בשביל התכלית. שההתחלה והסוף יהיו בשביל התכלית, אלא שבאמצע מוכרח להיות גם החלק הגשמי.

כך היה גם בבריאת העולם: ההתחלה - וודאי הייתה רק בשביל התכלית, מטרת הבריאה בתחילתה הייתה רק בשביל התכלית! והסוף - גם הוא הרי רק בשביל התכלית, אלא שבאמצע יש עולם גשמי, דְּהִינוּ שְׁיִכּוּלִין יִשְׂרָאֵל לְהַעֲמִיק עֵינֵיהֶם וְלַדַּעַת וְלְהַתְּבוּנָה בְּפִרְטֵי הַבְּרִיאָה, בְּתַבְנִית הָאֵיבָרִים וּבְנִינָן וְקוּמָה וְדְמוּת וְכוּ', שֶׁל כָּל דָּבָר וְדָבָר, לְהַתְּבוּנָה בְּהֵם גְּדוּלוֹת הַבוֹרָא יִתְבָּרַךְ, וְלַעֲבֹדוֹ יִתְבָּרַךְ עַל־יְדֵי־זֶה. וְכֵן לְמַעַלְהָ מַעַלְהָ עַד הַתְּכֵלִית,

שׁשׁם נסמך אותו הדבר אל התכלית. פי כל דבר ודבר יש לו אחיזה בהתכלית, שבשבילו נברא, שעל-ידי דבר זה יכולין להשיגו ותברך ולעבדו עד אותו התכלית, שׁשׁם נסתים אותו הדבר ונסמך אל התכלית.

וצריך פל אחד להעמיק עיונו בזה, לדעת ולהפיר גדלת הבורא בכל דבר ודבר, בתבניתו ודמותו, בפרטיות איבריו ובנינו וכיוצא בזה, ולעבדו ותברך בזה, עד אשר יבוא לבחינת התכלית של אותו הדבר, שהוא בחינת שבת, עולם הנשמות וכו' :

והנה הבעלי-שכל שיש להם שכל גדול, הם יכולים זאת. אבל קטני ערך כמונו היום, שפלנו במדרגה פחותה מאד בבחינת רגלין, איך אפשר לנו לבוא לידיעה זו ?

ועל-כן יש לנו לכסף ולהתגעגע ולהשתוקק מאד, מי יתן והיה לנו מנהיג הדור, רועה נאמן, שיהיה לו זה הכח, שיוכל להאיר אפלו בנו בבחינת רגלין, ידיעה והשגה הנ"ל, שנזכה לבוא אל התכלית. כמו משה רבנו, עליו השלום, שמגדל עצם מעלתו היה יכול להאיר אפלו בפחות שבפחותים, אפלו בשפחה, כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה: 'ראתה שפחה על הים, מה שלא ראה יחזקאל הנביא'. הרי שאפלו יחזקאל, שהיה נביא גדול כזה, לא היה רואה, מה שראתה שפחה בימי משה.

וכל זה מחמת גדל עצם מעלת המנהיג, שהיה משה רבנו המנהיג, והוא יכול להאיר אפלו בבחינת רגלין. שאפלו הרגלין שרחוקים מהמח; הרגלין רחוקים הרי מהמח, הרגלין נמצאים הרי בתחתית קומת

האדם; המח נמצא הרי בראש קומת האדם, אף-על-פי-כן גם הם יוכלו להשיג ולדעת התכלית, על-ידי מפעלות ה' אשר ברא בעולם השפל הזה כנ"ל.

פי על-ידי גדלת המנהיג יכול להמשיך המח אפלו להרגלין, ואז יוכל להיות, שהרגלין אלו הם גדולים ממח אחר. המנהיג יכול להאיר כזאת הארה, עד שהרגלין של המנהיג יהיו גדולים מ'מח' אחר!

ואכן כך מובא בזוהר הק"א: 'הוי זנב לאריות, ואל תהי ראש לשועלים'. מסביר הזוהר הק': השועל, גם ראשו הוא לא יותר מאשר ראש שועל... לעומת זאת הארייה - אפילו זנבו הוא זנב ארייה! בכל מקום שניגע, הכל זה ארייה! השועל לעומתו, בכל מקום שרק נגע, זה רק שועל! ממילא, כשנמצאים בחלקו של הארייה, יהיה חלקי אשר יהיה, תמיד אשאר חלק מהארי!

והוא הדבר לעניננו: בימי משה, אפילו שפחה על הים השיגה יותר מיחזקאל הנביא, וזאת משום שהשפחה הייתה חלק מקומת משה (בחינת רגלין שלו), זנב לאריות: "כי על ידי גדולת המנהיג יכול להמשיך המוח אפילו להרגלין, ואז יוכל להיות שהרגלין אלו הם גדולים ממח אחר". וזהו: 'לכו חזו'. 'לכו דיקא, הינו בחינת הרגלין, שהם פלי ההליכה, גם הם יחזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ' וכו' (עיי"ש בליקו"מ).

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

* פרשת תרומה דף קמ"ז ע"ב: ובגין כך אמרו קדמאי דליהוי בר נש זנבא לאריותא ולא רישא לשועליא, דכד איהו קנימא גו אריותא אקרי כלא בכללא דאריותא, וזנבא דאריתא אריא איהו בלא פרודא, ואי בגו שועלים, אפילו איהו רישא, רישא דשועל שועל איהו בלא פרודא ושועל אקרי.

וְרָאוּי לָנוּ לֹמַר זֹאת בְּבִכָּהּ, בְּדַמְעוֹת שְׁלִישׁ, לְבָכוֹת וּלְהַתְגַּעְגַּעַ, לְבַקֵּשׁ וּלְהַתְחַנֵּן לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ, מְתֵי נִזְכָּה לָזֶה, שְׁיִהְיֶה לָנוּ זֶה הַדַּעַת, שְׁנוֹכַל לְדַעַת וּלְהַפִּיר הַבּוֹרָא יִתְבַּרֵךְ מִכָּל דָּבָר שֶׁל זֶה הָעוֹלָם בְּפָרְטֵי פָרְטֵיּוֹת כַּנִּל, עַד הַתְּכַלִּית כַּנִּל.

וּכְפִי הַמְדַרְגָּה פְּחוּתָהּ שְׁלָנוּ עֲתָהּ, וְכָלָנוּ אֵין פְּנִינֵנוּ יְפוֹת כָּלֵל אָנוּ צְרִיכִין שְׁיִרְחֵם עָלֵינוּ הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ, לִתֵּן לָנוּ מְנַהִיג רוּעָה נְאֻמָּן, שְׁיִוָּכַל לְהָאִיר בָּנוּ יְדִיעָה הַנִּל, כְּדֵי שְׁנוֹכַל לְעַבְדוֹ יִתְבַּרֵךְ כְּרָאוּי וְלָבוֹא אֶל הַתְּכַלִּית כַּנִּל.

אנשי שלומינו היו אומרים, שכוונת הרבי בדבריו (ליתן לנו מנהיג רועה נאמן), היא: שהוא בעצמו יתגלה אלינו! שהוא יהיה לנו למנהיג! המנהיג נמצא כבר אלא שהוא נעלם מעינינו!

כשמשה רבינו היה במדבר, ידעו כולם שמשה הוא המנהיג, כולם ידעו זאת בבירור! כל אלו שהאמינו במשה, אפילו כאלו שהיו 'בחינת רגלין' - יכל משה להאיר גם בהם!

שגם לנו יהיה, שיהיה לנו זה המנהיג! שזה המנהיג יתגלה אלינו! כולנו עומדים במדריגה פחותה.

ככה למדו פשוט בתורה באומן, שזוהי כוונת הרבי בדבריו!

'מי יתן והיה'... שהרבי יתגלה אצלנו, שיהיה לנו זה המנהיג! המנהיג כבר נמצא, אבל עדיין לא מצאנוהו, לא מאמינים בו!

הַשֵּׁשֶׁת יָמִים הֵם הַהֲתַחֲלָה, שְׁבָעָם נִבְרָא הַכֹּל. לעיל אמר הרבי, שהשבת היא 'התכלית' – וששת ימי המעשה הם ה'התחלה'! בששת ימי המעשה נברא הכל – וְשַׁבַּת הוּא הַסּוּף וְהַתְּכֵלִית.

וּבּוֹדָאי יֵשׁ חִלּוּק בֵּין הַבְּרִיּוֹת, כִּי בּוֹדָאי יֵשׁ חִלּוּק בֵּין מַה שְּׁנִבְרָא קִדְם וּבֵין מַה שְּׁנִבְרָא בְּשֵׁשִׁי, שֶׁהוּא סְמוּךְ יוֹתֵר לְשַׁבַּת. האדם שנברא בשישי, קרוב יותר אל השבת, האדם קרוב אל התכלית יותר מכל הבריאה! זו הסיבה שהאדם נברא סמוך לשבת, בכדי שיהיה קרוב יותר אל התכלית.

וְאִתָּא בְּסִפְרִים, "כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ", שְׁגַם הַשֵּׁשֶׁת יָמִים בְּעֶצְמָן נִבְרָאוּ, וְהֵם בְּסוּד עֲגָלָה אֶל הַנְּקֻדָּה פְּנִימִית, שֶׁהִיא שַׁבַּת, אֶךְ אֶף-עַל-פִּי-כֵן יֵשׁ חִלּוּקִים.

ישנו 'עיגול' ו'נקודה פנימית', והעיגול שמסביב שואב חיות מהנקודה הפנימית. הרבי אף מוסיף ואומר, שאף על פי שיכולים לחשוב שכל חלקי העיגול שווים, שהרי כולם שואבים חיות מהנקודה הפנימית, אומר הרבי שאעפ"כ ישנו חילוק, והחילוק הוא, שאלו שקרובים יותר אל הנקודה, קרובים יותר גם אל התכלית.

מַה שְּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוּרֵנוּם לְבִרְכָה: 'נוח לו לאדם שלא נברא יותר מִשְּׁנִבְרָא', וְכֵן מַה שְּׁכָתוּב: "וְטוֹב מִשְׁנִיָּהֶם אֶת אֲשֶׁר עָדָן לֹא הָיָה" – הַדָּבָר תְּמוּהָ: וְאִם-כֵּן עַל מַה נִבְרָא?

וּבּוֹדָאי אֵין הַדְּבָרִים נֶאֱמָרִין כִּי-אִם בְּעוֹלָם הַזֶּה, שְׁכַפֵּי צְרוּת עוֹלָם הַזֶּה וְהִיסוּרֵין שְׁסוּבְלִין בְּנֵי-אָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם כָּל אֶחָד וְאֶחָד, בּוֹדָאי הָיָה

טוב יותר אם לא היה נברא כלל. אבל בעולם הבא בודאי טוב יותר מה שנברא, כי על-ידי-זה דיקא באין אל התכלית כנ"ל. וגם אפלו בעולם הזה - יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מפל חיי העולם הבא'.

אם בחיי עולם הזה עסקינן, הרי נמנו וגמרו שטוב לו שלא נברא! אולם אם בעולם הבא עסקינן, אזי טוב לו שנברא, שכן, על ידי זה יבוא אל התכלית!

יצא מכליו מרוב התפעלות!

לעיל בתורה כ"ח תנינא למדנו: דע, שיש חלוקים בין התורות, כי יש תורה שלא נתנה אפלו לדרש, ויש תורה שנתנה לדרש ולא נתנה לכתב. ויש שנתנה לכתב, וכמו שמצינו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (גטין ס): 'דברים שבעל-פה - אי אתה רשאי לאמרם בכתב' וכו'. ומי שיודע להבחין ולהפיר בין התורות, איזהו נתנה לכתב, ואיזהו לא נתנה לכתב - הוא יכול להפיר את איש ישראל בין האמות, ואפלו אם אחד מישראל עומד בין כמה אמות, יכול להפירו. יכולים להבחין בין המון גויים מיהו יהודי!

^ב עיין כוכבי אור - ששון ושמחה, בהגה הארוך: כי מה שאמרו חכמינו ז"ל 'נח לו לאדם שלא נברא וכו', והכתוב "טוב משניהם את אשר עדין לא היה", לא נאמרו כי אם על חיי האדם שבעולם הזה, כמוכא בהתורה 'לכו חזו' בלקוטי תנינא סימן ל"ט, אבל כפי התכלית האחרון שיזכה כל אחד, בודאי טוב יותר מה שנברא וכו', כי גם כל הענשים מרים ומרורים שלו שיצטרף לסבל עד אשר יזדכך וכו', כאין יהיו נחשבים נגד הענג אשר יזכה גם הוא וכו'.

פרשת כי תצא תשל"ד

יא

נו, למדנו את התורה... עוד 'תורה'... אבל כשרבי נתן שמע תורה זו מפי קודשו של הרבי, הוא יצא מכליו מרוב התפעלות!

הוא הרגיש בתורה זו כזה מין סוג התפעלות, שנענה ואמר: "אולי זה הפירוש בגמרא: 'אין משיח בן דוד בא אלא בהיסח הדעת', הוא יהיה, ולא יידעו שהוא נמצא?¹!" – כל כך התפעל רבי נתן מתורה זו!

נענה הרבי ואמר: "רבי נחמן האט דאס שוין לאנג געזאגט: אי מן חיי, אנא הוא!" – רבי נחמן כבר מזמן אמר זאת: אי מן חיי, אנא הוא!

כשאנו לומדים תורה זו, אין לנו בה הרגשה כלל וכלל, אך רבי נתן יצא מכליו מרוב התפעלות!

במי אתם מקנאים!?

כמו כן ישנה תורה – תורה רע"ח, סוף חלק ראשון: דע שְׁעַל חֲלִיף טוֹב יְכוּלִין לְרֵאוֹת כָּל הַפְּלִים שֶׁל הַבַּיִת הַמְּקֻדָּשׁ... "שָׂא נָא כְּלִיף", רְמַז עַל כְּלִים שֶׁל בַּיִת הַמְּקֻדָּשׁ.

בסוף תורה זו ישנו חלק נוסף: "בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי", בְּחִינַת הַצַּדִּיק שְׂאִינוּ מְקַנְאֵ שׁוֹם צַדִּיק, לֹא בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא, רַק אוֹתוֹ לְבַדּוֹ יִתְבַּרְךְ.

לכאורה, איזו שייכות יש לחלק השני עם חלקה הראשון של התורה?

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

¹ עיין כוכבי אור – חכמה ובינה, בהקדמה.

אלא הפשט הוא: כשרבי נתן שמע מהרבי גילוי זה (שעל חליף טוב וכו') הוא כל כך התפעל. הוא שאל את הרבי: "רבי, וועמען זענט איר מקנא? רבי, במי אתם מקנאים? – כאלו השגות אתם משיגים?! – "וועמען זענט איר מקנא?!"

ענה לו הרבי בזה הלשון: "בקנאו את קנאתי – נאר השי"ת לבד!" (והעתיקם מוהרנ"ת כחלק מהתורה הנ"ל).

אני מתכוון לומר; לרבי נתן הייתה כזו הרגשה בדבריו של הרבי; הוא הרגיש שזה ממש הרבי בעצמו!! (מאחר וידע לגלות זאת סימן שהוא באמת אוחז בזה"ה).

כולנו לומדים ליקוטי מוהר"ן, ברוך השם שאנחנו לומדים! ישנם רבים שכלל לא רוצים ללמוד ולעיין בספרו של הרבי; ברוך השם שאנחנו כן לומדים ועוסקים אין דעם רבי'נס ספר! – אבל שתהיה לנו הרגשה! שתהיה לנו הרגשה 'אין דעם רבי'נס א דיבור! הרגשה בדיבורו של הרבי...!

בתורה כ"ח אומר הרבי: אלמלא היה היהודי לומד 'תורה שבעל פה', לא ניתן היה להבחין בינו לבין העכו"ם – רק בגלל שיש בו תורה, אפשר להבחין בו שהוא יהודי!

וזאת, משום שיש לו חלק בתורה שבעל פה, ובתורה שבעל פה אין לעכו"ם חלק.

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^י ובמקו"א אמר בזה"ל "רבי, וועמען קענט איר מקנא זיין"?! רצ"ל שכנראה שאין לכם למי לקנא לשום צדיק! (עי' גנזי אבא ח"ב, פ"ו, וקי"ב).

^י עיין ימי מוהרנ"ת אות ס"ו: "ומן הסתם פשהוא ידע לספר כל זאת הנה אוחז בכל זה" וכו' עיי"ש.

פרשת כי תצא תשל"ד יג

אחד מיתרונותיו העיקריים של יהודי על פני העכו"ם, הוא חלקו בתורה שבעל פה – שזה 'לא ניתן לכתוב'. מאחר ולכל אחד מישראל יש חלק בתורה שבעל פה, אזי זה היודע להבחין, בראותו אדם שיש לו חלק בתורה שבעל פה, הוא יודע שמדובר ביהודי! ואם אין לו חלק בתורה שבע"פ, סימן הוא שאיננו יהודי. עי"ז יודע להכיר בישראל בין האומות, בגלל שזהו עיקר ההבדל בינינו.

וכשרבי נתן שמע זאת מפי הרבי, הוא כל כך התפעל ויצא מהכלים, עד שנענה ואמר: "אולי זאת הכוונה בדברי הגמרא 'אין בן דוד בא אלא בהיסח הדעת' – הוא כבר יהיה, ובכל זאת לא יידעו שהוא נמצא כבר?!"

הרי בתורה ל"ו אומר הרבי: "דָּזָה הוּא כָּלֵל גָּדוֹל, שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְשׁוּם אָדָם לְהַשִּׁיג וְלְתַפֵּס בְּדַבְּרוֹ שֶׁל הַצְּדִיק, אִם לֹא שֶׁתִּקַּן תְּחִלָּה אוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ כְּרֵאוּי, וְאִזִּי יְכוּל לְהִבִּין וְלְתַפֵּס דְּבִירוֹ שֶׁל הַצְּדִיק. דְּאִיתָא בְּזֵהָר: 'סְלוּקָא דִּיסוּדָא עַד אַבָּא וְאִמָּא' – אֲנִי מוֹדִים לָהֶם יִתְבַּרַךְ עַל כֵּךְ שֶׁאֲנַחְנוּ לֹא מִתְנַגְּדִים, וְאֵף לּוֹמְדִים אֶת סִפְרוֹ שֶׁל הַרְבֵּי, אֲבָל בְּכַדִּי לְקַבֵּל 'הַרְגְּשָׁה' בְּדִיבּוּרֵי הַצְּדִיק, צְרִיכִים לְהִיּוֹת יְהוּדֵי יִרְא שָׁמַיִם.

(אחד הנוכחים: צריך אם כן לחכות לגלגול הבא...) לא לא, אל תתייאשו! אפשר לזכות לכך גם בגלגול הזה!

'בל אשא את שמותם על שפתי'

באומן התגורר יהודי בשם 'חיים פנחס', הוא התפלל בקלויז של חסידי טאלנא. הוא היה עשיר גדול, מכניס אורחים, בעל צדקה, וגם למדן גדול. עיירת מוצאו הייתה לובלין, והוא היה מתנגד, מתנגד נלהב...

בטרם פטירתו של חיים פנחס העשיר והלמדן המופלג, השאיר אחריו צוואה: "שלא יוליכו את מיטתו בשעת ההלוויה על יד בית הכנסת של חסידי ברסלב...!"

ואף הוסיף ואמר: "תודה לה' שכל ימי חיי התגוררתי באומן ומעולם לא דרכתי בבית כנסת של חסידי ברסלב...!"

איי, למדן גדול ובעל צדקה גדול, ולפני פטירתו הוא אומר כאלו מילים...

אולם בנו שלא היה מתנגד ואף נמנה על אנשי שלומינו ונכנס לבית הכנסת של אנ"ש, ציווה על אנשי החברא קדישא: "הוליכו את אבי דרך בית הכנסת של חסידי ברסלב!".

תמהו אנשי החברא קדישא: "מה?!" ענה להם בנו: אני הרי משלם לכם, זה אבא שלי; החברא קדישא, כשישלמו להם הם צייתו.

הזדעקו שאר החסידים שנכחו בלוויה: "היעלה על הדעת שאת חיים פנחס יוליכו על יד בית הכנסת חסידי ברסלב?!"

ענה הבן ואמר: "מה זה עסקכם? זו הוראה שלי, זה אבא שלי! אבי הרי מתחרט כעת! הוא כבר מתחרט על אשר כך ציוה אחריו!!"

יהודי למדן, בעל צדקה, הכרתי אותו היטב, הוא היה אדם מכובד, למדן, בעל מעמד מכובד, וגם עשיר גדול, ושהוא יאמר כאלו מילים בטרם פטירתו?!: "תודה לה' שכל ימי חיי התגוררתי באומן ומעולם לא דרכתי בבית כנסת של חסידי ברסלב...?! "אני מתכוון לומר; רואים עד כמה הצדיק יכול להיות נעלם...

(אחד הנוכחים: אם אותו יהודי השתטה צריכים לחזור על דברי ההבל שלו?)

לא לא! אנחנו מדברים על כך בגלל שהרבי אומר כאן: "וכולנו אין פנינו יפות כלל, אנו צריכים שירחם עלינו השם יתברך, ליתן לנו מנהיג רועה נאמן שיוכל להאיר בנו ידיעה הנ"ל, כדי שנוכל לעבדו יתברך כראוי ולבוא אל התכלית". עלינו להחיות עצמנו בזה, שכרוך השם אנחנו לא אומרים דיבורים כאלו! אנחנו לא אומרים כאלו דיבורים, ואף לומדים את ספרו של הרבי! עלינו להודות על כך להשם יתברך!

ממי אנחנו מדברים?

בתקופת מוהרנ"ת בשנים בהם ההתנגדות הייתה בשיאה, השמחה בשמחת תורה הייתה מיוחדת במינה. אנ"ש ישבו בביתו של רבי נתן ודיברו מהרבי, דיברו מהרבי, אך בחוץ בערה אש... אש של התנגדות ומחלוקת.

כשרבי נתן יצא מפתח ביתו, נשמעה שאגה מבית הכנסת הגדול בעיר: 'אתה הראת לדעת'! - בקול רעש גדול. נענה רבי נתן ואמר: "ממי אנחנו

מדברים? מיהודים שצועקים 'אתה הראת לדעת!!! - אלא שלפני 'אתה הראת' ואחרי 'אתה הראת' רק הקב"ה יודע מה נעשה אתם'..."

'לפני' ו'אחרי' אתה הראת, מה שנעשה אתם - רק בשמים יודעים... אלא שבתוך כך נעמד רבי נתן ותמה: "ממי אנחנו מדברים? מיהודים שצועקים 'אתה הראת'!"

בית הכנסת של המתנגדים היה קצת רחוק מהקלויז של רבי נתן, אולם אפשר היה לשמוע את הקולות שבקעו משם. העיירה ברסלב הרי קטנה בגודלה, והמתנגדים התפללו בבית המדרש של חסידי ברסלב; בית הכנסת שהיה שייך תחילה לחסידי ברסלב, הפך עם השנים להיות בית הכנסת של המתנגדים; בימים הראשונים התפללו שם 'ר' אהרן דער רב', ור' הירש לייב דער רב', אך משנפטרו שניהם הפך המקום לבית כנסת של המתנגדים.

אנשי שלומינו התפללו בקלויז של רבי נתן, וביצאתו מביתו לכיון הקלויז, שמע רבי נתן את השאגה 'אתה הראת לדעת' שבקעה מבית הכנסת של המתנגדים ותמה: "ממי אנחנו מדברים?!"...

הערות ומראי מקומות

¹ כוונת מוהרנ"ת היתה שמחוייבים אנו להביט רק על החלק הטוב הנמצא בהם וללמד עליהם בזה אך ורק לימוד זכות וטוב, ועל אף שחולקים ומייסרים אותנו, כי הנה הולכים אף הם בדרך התורה, ואמרים 'אתה הראת' לקראת השמחה הגדולה עם התורה הקדושה, (שיש"ק).

(חלק משיחה שנאמרה בפרשת הקת תשל"ד)

ותקננו בעצה טובה מלפניך

(חסרה ההתחלה. מהמשך השיחה נראה כי משוחח עם אחד הנוכחים שבא להתייעץ בנוגע להתקרבותו לרבי שנתקלה בהתנגדות עזה מצד בני משפחתו. ר' לוי יצחק מזכיר בדבריו את העובדה מר' ברוך חתן מוהרנ"ת שבשנה הראשונה לנישואיו לא נסע לאומן על ראש השנה, וזאת משום שעדיין לא היה כל כך דבוק ברבי. וכשכמה מאנ"ש רצו לעוררו בדבר גדולת ומעלת הנסיעה לאומן, מנע רבי נתן בעדם והסביר: "לקחתי אותו לחתן, לא לחסיד!".) ר' ברוך לא נסע לאומן לראש השנה, אבל בשנה שאחרי הוא כבר כן נסע לאומן!

רואים אנו שרבי נתן בחכמתו הגדולה, ובקדושתו הגדולה, הבין שלא צריך להתעקש בראש השנה הראשון, ואכן בשנה שאחריה הוא כבר היה 'חסיד'!

כלפי מה הדברים אמורים? לפעמים יש מושג כזה, שבתחילה צריך להצתמצם מעט, לא ללכת בחזקה, שכן ההתעקשות בתחילת הדרך יכולה לגרום למחלוקת והתנגדות נוראה בהמשך הדרך.

עליך לשקול זאת בעצמך – האם אתה מסוגל לעשות זאת באופן שההתנגדות אחר כך תהיה עם מידה כלשהי, או שמא ההתנגדות תצא מכלל שליטה ולא תוכל לעמוד בה? אינני יודע – צריך סייעתא דשמיא.

בקש על כך מהשם יתברך יום יום! התבודד על כך יום יום! שפוך שיח לבך לפני השם יתברך, והשם יתברך הרי מסובב סיבות, והוא כבר יסובב

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

עמך באופן שתדע כיצד לנהוג. לא זו בלבד שתדע כיצד לנהוג, אלא תוכל גם להוציא רצונותיך מן הכח אל הפועל^ח.

עלינו לדעת – אצל אנשי שלומינו לא יעצו עצות אחד לשני! וכל דבר שכרוך במעט מסירות נפש נמנע הרבי מלהורות כיצד לנהוג! אלא מאי? אנ"ש ידעו שדבר הכרוך במסירות נפש, לא צריך לשאול את דעתו של הרבי! לא צריך לשאול את הרבי! שכן הרבי כמעט והורה שלא לעשות את המסירות נפש.

צדיקים – כשנשאלו על ענין מסוים התלוי במסירות נפש כיצד לנהוג בו, היו נמנעים מלהורות^ט.

[אצלך הדבר כרוך במסירות נפש ממש, וענין זה; וכי אני יודע כיצד יגיב אביך? אביך דיבר מספר מילים, אביך מאד כעוס; חמיך קצת יותר שקט, אבל האבא הוא אש, אש! (אחד הנוכחים: 'עשיר יענה עזות'...)].

הוא ירה כל כך הרבה דיבורים חריפים, לא רציתי להגיב לו בנוכחותך, רציתי להתאפק, אש אש!

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^ח עי' שיחות הר"ן אות רל"ח בענין התפלה "ותקננו בעצה טובה מלפניך". ועי' ליקוטי הלכות ה' שחיטה ה' אות ג': וְלִזְכוֹת בְּעֲצוֹת שְׁלֵמוֹת לְהַצְלִיחַ עַל יָדָם בְּאַחֲרֵיתוֹ לְנִצָּחַ, צְרִיכִין יְשׁוּעוֹת רְבוֹת מְאֹד, וְצְרִיכִין לְבַקֵּשׁ לָהּ יְתִבְרַךְ עַל זֶה מְאֹד מְאֹד בְּכָל יוֹם וְיוֹם, כְּמוֹ שְׁאֵנוּ מְבַקְּשִׁין בְּכָל פְּעַם "וְתִקְנֵנוּ בְּעֲצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ מִהֲרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ". וְכֵמוֹ שְׁאָמַר אֲדוֹמוֹ"ר ז"ל, שְׁבַקְשֵׁת יְתִקְנֵנוּ בְּעֲצָה טוֹבָה וְכוּ', צְרִיכִין לְבַקֵּשׁהּ וּלְהַפְצִיר ה' יְתִבְרַךְ הַרְבֵּה מְאֹד עַל זֶה. כְּמִבְּאֵר בְּשִׂיחוֹתָיו הַנ"ל...

^ט עי' שיחות הר"ן אות רי"ד: שְׁמַעְתִּי בְּשֵׁמוֹ שְׁאָמַר: כְּשֶׁאָדָם שׂוֹאֵל לְהַצְדִּיק אִם לְעֲשׂוֹת דְּבַר שְׂיִשׁ בּוֹ מְסִירַת נֶפֶשׁ בְּשִׁבִיל הַשֵּׁם יְתִבְרַךְ, הוּא רְאוּי לוֹ לְהָשִׁיב וּלְצוּוֹת עָלָיו שְׁלֵא לְעֲשׂוֹת, וְאֵף עַל פִּי כֵן הַשׂוֹאֵל אֵין צְרִיךְ לְקַיֵּם דְּבָרָיו.

אינני יודע איזה פצצת אטום הוא עלול לירות עליך, אני יודע? אני בעצמי
לא יודע...]

(ר' נחמן בורשטיין שואל על כוונת השיחה בחיי מוהר"ן סי' שע"א: "מה שאמר לר' נתן, כבר טוב לו כל כך שרשאי להיות במרה שחורה רח"ל) "ס'איז דיר שוין אזוי גוט, אז דו מעגסט שוין זיין מרה שחורה'דיג אויך? ! - כבר כל כך טוב לך שאתה מתיר לעצמך להיות במרה שחורה? ! (השואל: הרבי אמר זאת בלשון תמיהה?) כן כן, וודאי, בלשון בתמיהה.

(שם בחיי מוהר"ן: שמעתי מר' יצחק לייב ז"ל מטפליק ששמע מפיו הקדוש שאם היה מספר עמו החצי שיחות ממה שסיפר עם ר' נתן ור' נפתלי, לא היה לך קיום כלל, וגם כל העולם כולו לא היה לו קיום) כך שמעתי: 'ער וואלט זיך פארברענט - און ער וואלט די וועלט פארברענט! - הוא היה שורף עצמו - ושורף את העולם!

[פונה למקורב הנ"ל בענין המניעות והמחלוקת שעליו) א גוט שבת, גוט שבת!
שהקב"ה יצליח דרכך בכל אשר תפנה ויתהפך הכל לטובה.

העיקר הוא, שתראה להתבודד בכל יום ויום, ותשיח את לבך לפני השם
יתברך, שזה יהיה העיקר אצלך, ובכך מקווה אני שתציל עצמך!]

(השואל: אני נרדם באמצע ההתבודדות?) טוב! זוהי 'שינה דקדושה', שינה
דקדושה! אחר כך תמשיך לדבר, מתעוררים וממשיכים לדבר!

אתה לא לבד, הרבה אנשים מנמנמים בהתבודדות, אתה לא יחידי! אתה
חושב שאתה יחידי? רבים וטובים מנמנמים באמצע התבודדות,
וכשמקיצים ממשיכים לדבר. אדרבה! אמור כך: "אפילו באמצע השינה יש
לי התבודדות!"...

וממשיך השגחה מקיץ האחרון

(ליקוטי מוהר"ן תו' ר"ג): מאי גוהא? בשעיה שיהקדוש ברוך הוא זוכר את בניו שהן שרויין בצער בין העכו"ם מוריד שני דמעות לים הגדול וקולו נשמע מסוף עולם ועד סופו. זה הפשט 'גוהא'.

הינו, כשהקדוש ברוך הוא זוכר שהן שרויין בצער בין העכו"ם. ומדוע שרוים בצע? משום שהם בין העכו"ם דיקא, כי זה עקר הצער, מה שהן שרויין בין העכו"ם ולמדו מהם ונפלו מהדעת ותולין בהמזל והטבע. זה הגורם שירגישו הצער! אלמלא ידעו שהכל בהשגחה פרטית, לא היו מרגישים הצער כלל!

וזה עקר הצער שלהם כנ"ל. בגלל שהם שרוים בין העכו"ם, הם נופלים לטבעיות, ורחוקים מהשגחה, ולכן מרגישים הצער.

לעיל אמר הרבי: "קץ בא הקץ", שהקב"ה ממשיך השגחה מסוף העולם, ואזי מוריד דמעות וכו'. מה הפירוש דמעות? הינו שממשיך עליהם השגחה. כי דמעות הם בחינות השגחה, כמה שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה על פסוק: "ושבו העבים אחר הגשם" - 'זה הראות שהולך אחר הבכי'. כשבוכים - מסתלקת הראיה, נמצא שכח הראות הוא בדמעות. נמצא שהדמעות הם לוקחים חלק הראות, והראות נמשך לתוכם, נמצא שהדמעות הם חלקי ההשגחה והראות, כי הדמעות לוקחים הראות כנ"ל.

הקדוש ברוך הוא מוריד 'דמעות', היינו דמעות של 'השגחה', ועל ידי ההשגחה ישראל ניצולים מהצער.

הסיבה שמרגישים הצער היא רק משום שתולים זאת בטבע, ומשום כך מוריד הקב"ה דמעות – היינו השגחה, וממשיך עליהם השגחה, או אז יודעים כולם "שהכל בהשגחה" וממילא ניצולים מהצער.

(השואל: הבכי מזיק לעיניים?) בוודאי, הדמעות מזיקות לעיניים; קצת זה לא נורא, אבל הרבה דמעות? אה אה! ר' אברהם בן רבי נחמן לא יכול היה להביט בספר מרוב בכי! בשנות צעירותו כל כך הרבה לבכות, דמעות...!

(אחד הנוכחים: אבל אנחנו יודעים שהרבי שפך דמעות כמים) כן כן^א.

וְזֶה וּמוֹרִיד שְׁנֵי דְמָעוֹת, הֵינּוּ שְׁמֵמֵשִׁיךְ חֶלְקֵי הַהִשְׁגָּחָה, לַיָּם הַגְּדוֹל, הֵינּוּ בְּחִינּוֹת הָעֶכּוֹ"ם הַמוֹשְׁלִין עַל יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת (יִשְׁעִיָּה נ"ז): "וְהִרְשָׁעִים בָּיָם נִגְרָשׁ", וְאִזִּי נַעֲשֶׂה בְּחִינּוֹת גְּדוֹל בְּחִינַת הַשְׁגָּחָה, בְּחִינּוֹת תְּפִלָּה שֶׁהִיא בְּחִינַת גְּדוֹל כַּנ"ל, וְזֶהוּ וְקוּלוֹ נִשְׁמַע מִסוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּפוֹ, הֵינּוּ שְׁמֵמֵשִׁיךְ הַשְׁגָּחָה מִסוּף הָעוֹלָם מִקֶּץ הָאֲחֵרוֹן עַד סוּפוֹ, לַעֲשׂוֹת סוּף וְקֶץ מִהָעֶכּוֹ"ם הַמוֹשְׁלִים בְּיִשְׂרָאֵל, בְּחִינּוֹת קֶץ בָּא הַקֶּץ כַּנ"ל.

מתורה זו נמצאנו למדים, שעיקר ההמתקה היא כשניצולים מהטבע, ויודעים שהכל בהשגחה, או אז ניצולים מכל צר וצוקה, לא מרגישים את הצרות! ככל שהאדם ממשיך על עצמו יותר השגחה – הוא פחות מרגיש את הצרות! וְזֶה בְּחִינַת דְמָעוֹת שְׁבוּכִין בְּעַת הַצָּעַר וכו'. (לומד התורה עד סיומה, עי"ש תורה ר"נ).

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^א עי' שבת דף קנ"א ע"ב, "ושבו העבים אחר הגשם – זו מאור עיניו של אדם שהולך אחר הבכי".

^א עי' הקדמת ספר השתפכות הנפש בהנהגות אדמו"ר ז"ל.

'הייתה לי דמעת לי לחם'

(אחד הנוכחים: נמצא איפה, שאמנם בגשמיות הדמעות מזיקות לעיניים, אולם על ידי זה נמשכת השגחה על האדם ובכך ניצול מהעכו"ם) כן כן! בגמרא מובא² שבשעה שבנו של רבי חנינא נפטר, תמהה זוגתו ושאלה: מדוע אינך מזיל ולו דמעה אחת? ! ענה לה ר' חנינא: לא די לי ששיכלתי את בני, אהיה גם עוור? !: "תרתי, תיכלא ועיורא". 'תיכלא' פירושו: שיכול בנים. ו'עיורא' פירושו: אהיה גם עוור בעיני? מה יועילו דמעותיי? !

הבכי אינו דבר רע, הבכי דבר טוב הוא, על ידי הבכיה זוכים להמתקת הדינים³, הכל !

אמנם הראיה מתקלקלת, אבל הצדיקים לא משגיחים על זה כלל, וכשצריכים לבכות, הם מורידים דמעות, איי הראיה תקלקל? אך על זה אינם משגיחים !

(שואלים: האם טוב לבכות אע"פ שמזיק לעיניים?) 'קצת' בכי זה טוב, 'הרבה' בכי כבר מזיק לראיה.

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

² ע"י שבת דף קנ"א ע"ב.

³ ע"י ספר המדות - ערך המתקת דין אות ל"ג: כְּשִׁדְיָנִים שׁוֹרִין, וְהַחֶסֶד יָקָר וְאֵינוֹ בְּנִמְצָא, תִּדְעַ שְׂבִכְיָה מוֹעִיל לָזֶה. (שְׂמַעְתִּי מִפִּי הַקְּדוֹשׁ בְּשַׁעַת כְּתִיבְתִי זֹאת לְפָנָיו, שְׂרָמְזוּ דָבָר זֶה הוּא בְּפִסּוּק "מֵה יָקָר חֶסֶד אֱלֹקִים", פְּרוּשׁ - מֵה יָקָר חֶסֶד - הֵינּוּ כְּשֶׁהַחֶסֶד יָקָר וְאֵינוֹ בְּנִמְצָא, דִּהְיִנוּ שְׂדִינִין שׁוֹרִין ח"ו, אֲזִי הַפְּעֵלָה לָזֶה - וּבְנֵי אָדָם בְּצֶל כְּנִפְיָה וְיַחְסִיוֹן - רֵאשִׁי-תְבוֹת בְּכִי, כִּי בְּכִיָּה מוֹעִיל לָזֶה כְּנ"ל). וְעַי' בְּשִׁיחוֹת שְׁבַסו"ס לִיקוּטֵי מוהר"ן תְּנִינָא, ס' צ"ה: לְעִנְיַן הַתְּבוּדָּה וְשִׁיחָה בֵּינוֹ לְבֵין קוֹנֵו וְאֲמִירַת תְּהִלִּים וְתַחֲיִנוֹת וּבְקִשׁוֹת, טוֹב מְאֹד כְּשִׁזְכִּין לְאֲמָרָם בְּלֵב שְׁלֵם בְּאֲמַת, עַד שְׂיִזְכָּה לְבָבוֹת לְפָנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כְּבֵן הַבּוֹכָה לְפָנֵי אָבִיו...

מי שאינו בוכה בימים נוראים אומר עליו האר"י הקדוש איזה לשון, לשון נורא".

יהודי צריך לבכות להשם יתברך! אלא ש'ריבוי הדמעות' מקלקל הראות.

(השואל: לבכות להשם יתברך יום יום? כל יום? קמים חצות ובוכים?) כן כן, זה טוב מאד, זה טוב מאד! מבכי כזה לא מתעוורים...

יש לפעמים אחד ששופך דמעות כמים, העובדי השם, ר' אברהם ר' נחמניס שפך דמעות ללא הפוגה, זה ענין אחר לגמרי, ריבוי הדמעות מזיק לעיניים.

שמעתי, שרבי נחמן טולטשינער שימש כבעל תפילה במוסף של יום א' דראש השנה, ור' לייבל'ע קוסטנטינר ביום ב' דראש השנה. ר' נחמן התפלל עם כזה מין התעוררות, נורא מאד! ור' לייבל'ע התפלל כשנחלי דמעות זולגים מעיניו! ר' נחמן לא היה בעל בכי, אולם ההתעוררות שבתפילותיו היו לאין ערוך, ור' לייבל'ע בתפילתו היה ממלא את התיבה בדמעות...

יש סוג תפילה - שכל כולה דמעות ובכיות. ויש סוג תפילה - שמלאה בהתעוררות, התעוררות נוראה, שמעוררת עוד יותר, אך היא ללא בכיות.

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

מובא בספרים הקי"ט, שדוד המלך כשעשה תשובה, במשך ששה חודשים
טבל את פתו בדמעותיו ואכל!

הנודע ביהודה כותב, שפעם אחת עשה כדבר הזה וטבל את פתו
בדמעותיו - לשם תשובה.

על אף גבורתו הנוראה של הנודע ביהודה, העיד על עצמו, שאלמלא היה
כזה גיבור היה מתעוור בעיניו, אילו היו הדמעות מחלחלות לגופו היה
מתעוור.

ודוד המלך במשך ששה חודשים ברציפות אכל פת טבולה בדמעות! דוד
המלך היה גיבור נורא, הוא היה מגדולי הגיבורים והיה ביכולתו לסבול זאת
בלי שיתעוור.

לנו לא מורים לאכול פת טבולה בדמעות, וכי יש לנו כוחות לכך? ! אפילו
פעם אחת לטבול פת בדמעות לא היה ביכולתנו לסבול... אתם יודעים מה
זה אומר לאכול לחם עם דמעות? !

(ממשיך בלימוד בליקוטי מוהר"ן תורה רנ"א) דַע שְׁעַל-יְדֵי מַלְחָמוֹת הַיָּנוּ מַחְלָקָת,
עַל-יְדֵי-זֶה נּוֹפְלִים מַחְשָׁבוֹת שֶׁל רְשָׁעִים עַל אַנְשֵׁים פְּשָׁרִים, הַיָּנוּ מַחְשָׁבוֹת
שֶׁל כְּפִירוֹת, שְׁנוּפְלִים עֲלֵיהֶם עַל-יְדֵי-זֶה : וְהַתְּקוּן לְזֶה - לְמַסַּר הַמַּלְחָמָה עַל
ה'. שֶׁה' יִלְחַם הַמַּלְחָמָה.

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^{טו} עיי' תנא דבי אליהו פרק ב', ועיי' ראשית חכמה - שער התשובה, פרק שלישי.

פרשת כי תצא תשל"ד

כה

הרבי אומר הרי למסור המלחמה על ה', הפשט הוא: שאם חולקים על האדם, אפילו שהוא אינו חפץ במלחמה, נופלים מחשבות של כפירות על אנשים כשרים.

והתיקון הוא, שימסור המלחמה לה': שְׁה' יִלָּחֶם הַמִּלְחָמָה, עַל־יְדֵי־זָה מְבִטֵּל מַחְשְׁבוֹת רָשָׁעִים הַנִּ"ל. (עיי"ש המשך התורה עד סופה).

(חלק משיחה שנאמרה בפרשת שופטים תשל"ד)

לרגעים תבחננו

(מדבר מעצת ההתבודדות שצריך האדם ליישב דעתו ולשפוט עצמו על כל מעשיו) האדם צריך לדבר להשם יתברך ולשפוט בעצמו כל עסקיו^{טו}.

אדם שעוסק בזה בקביעות, אזי משמים מסייעים לו ונכנסת ברכה במעשיו! "ואכלתם לחמכם לשובע", אומר רש"י: "אוכל קמעא והוא מתברך במעיו"^{טז}!

אדם שעושה את המוטל עליו, אזי משמים מסייעים לו ונכנסת ברכה בזמנו, מעניקים לו ברכה משמים!

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^{טו} עפ"י ליקוטי מוהר"ן ריש תו' ט"ו.

^{טז} ויקרא כ"ו ה'.

(ר' משה ביננשטוק: האדם הרי לא זוכר הכל בשעת ההתבודדות? הוא הרי דיבר לשון הרע, ובטל מדברי תורה וכו'?) כשמתעקשים, עוזר הקדוש ברוך הוא והאדם מקבל זכרון, הוא נזכר בכל מעשיו.

צריך באמת לעשות קביעות, צריך לדבר מדי יום ביומו דיבורים להשם יתברך, יום יום, 'דבר יום ביומו'!

הוא סיפר - ר' אלחנן ספקטור, שהוא הכיר יהודי שהיה תלמיד בישיבתו של מרן החפץ חיים. אותו יהודי סיפר לו שבתקופה בה למד אצל החפץ חיים, הבחין שמדי יום בהגיע שעה מסוימת, עוזב החפץ חיים את הישיבה לזמן מה, ואחר כך שב למקומו. באחד מן הימים התגנב אותו יהודי והתחקה אחר עקבותיו של החפץ חיים, לראות היכן הוא הולך? מדוע עוזב הוא את הישיבה באמצע היום?!

ראה אותו יהודי כיצד החפץ חיים מתיישב: "ישראל מאיר" - תן דין וחשבון על כל היום שעבר! כיצד עבר היום? ! וכשחסרו לו לחשבון 'חמש דקות', החל לדפוק על השולחן: "ישראל מאיר, תן חשבון על חמשת הדקות החסרים!". הוא החל לדפוק על השולחן, "להיכן נעלמו חמשת הדקות?!" עד שנזכר גם מחמשת הדקות שחסרו לו. עובדא זו סיפר לי ר' אלחנן ספקטור - "התבודדות!".

כזה צדיק, כזה למדן, גאון, בספריו החייה את העולם כולו - והיה לו התבודדות! הוא ערך חשבון כיצד חלף היום, הוא דפק על השולחן: "אמור, היכן הם חמשת הדקות? היכן נעלמו חמשת הדקות?!" עד שנזכר.

גם ר' אלחנן הכיר את החפץ חיים. גם אני יכול להכירו אולם בפועל לא הכרתיו. החפץ חיים נפטר בכ"ז אלול שנת תרצ"ב.

מתתי' ברזסקי למד בישבתו של החפץ חיים. הוא היה כזה מין מתמיד, הוא למד שמונה עשרה שעות ביום - מתתי'! החפץ חיים אמר לו פעם: "מתתי', אתה לא תעמוד בזה, אתה לא תעמוד בזה".

החפץ חיים נהג כלפיו בדרך ארץ גדול מאד, הרי גם מתתי' היה כהן, והוא היה אדם קדוש ביותר - מתתי'. החפץ חיים כבר אז הבחין במעלותיו! ולא רק בחלק הלימודי. הוא היה אדם קדוש מאד, עוד בתור בחור היה מתתי' בחור קדוש! החפץ חיים כבר אז הבחין במעלותיו.

אמר מתתי': "החפץ חיים חלק לי כזה כבוד...". מתתי' לא יכול היה לסבול את הכבוד שחלק לו, ולכן עזב את הישיבה.

החפץ חיים נשא את תרמילו של מתתי'! החפץ חיים היה בעיני עצמו עפר ואפר!

ואוליך אתכם בדרך חדשה'

כל הגדולים, אנשי אמת, התבודדו דבר יום ביומו¹⁷! כך נהגו גם תלמידי החתם סופר. לכל הגדולים היה ישוב הדעת לפני השי"ת דבר יום ביומו!

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

¹⁷ עי' ליקוטי מוהר"ן תו' כ"ה תניינא: ודע, שפמ"ה וכמ"ה צדיקים גדולים מפרסמים ספרו, שלא באו למדרגתם, רק על-ידי הנהגה זו (- התבודדות).

כבר דיברנו פעם על כך, כבר סיפרנו סיפור זה כמה פעמים, אולם בימי אלול ראוי לחזור שוב על דיבור זה; מסופר שהרבי נסע פעם לחתונת בתו, כשלעגלתו של הרבי מתלווים עוד עגלות שנסעו עמו יחד.

החתונה התקיימה בימי חשון, ובתקופה זו של השנה יורדים גשמים באוקראינה, יורדים גשמים, ביצות. פנה הבעל עגלה לרבי והפטיר: "רבי ראה, היינו אמורים לנסוע דרך הביצות, אך סטיתי מן הדרך ונסעתי מסביב, עקפתי את הביצות, ועליתי בחזרה על הדרך הישרה!".

נענה הרבי ואמר: "תעניתיים און סיגופים איז אן א אלטער טראק צום אויבערשטן, התבודדות און תפילות איז א נייער וועג, און מען קומט ארויף אויפ'ן אלטן וועג!" - תעניות וסיגופים הם דרך ישנה להתקרב להשם יתברך, התבודדות ותפילות הם דרך חדשה, כשלכסוף חוזרים ועולים על הדרך הישנה^ט.

כשם שהבעל עגלה התפאר שהצליח לעקוף את הביצות, וחזר ועלה על הדרך הישרה, כך נענה גם הרבי ואמר: "תעניות וסיגופים הם דרך ישנה להתקרב להשם יתברך, והתבודדות ותפילות; הרבי לא אחז מהדרך של 'תעניות וסיגופים', אלא רק מ'התבודדות ותפילות', ועי"ז חוזרים ועולים על הדרך הישרה, הדרך הישנה!".

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^ט עי' הקדמת השתפכות הנפש: ואמר פעם אחת לאנשיו: תנו לכבכם לי ואוליך אתכם על דרך חדש שהוא הדרך הישן שדרכו בו אבותינו מעולם, וגלה לנו אשר אין שום עצה להנצל מגדל התגברות היצר שתמיד הוא שוקק ומתאוה להכשיל את האדם, רק על-ידי התבודדות... ועי' גם בשיחות שבסו"ס ליקוטי מוהר"ן סי' צ"ז.

כל מה שיכלו לפעול בימים הראשונים על ידי תעניות וסיגופים, יכולים לפעול כהיום על ידי התבודדות ותפילות! חוזרים ועולים לדרך הישרה.

ואי אתה בן חורין ליבטל ממנה

נו, שהשם יתברך יעזור. כעת עומדים אנו בימי אלול הקדושים, אה! עלינו לשמור אותם בחשיבות הראויה להם, ועל כל פנים לא לשבת בבטלה, לשמור את הזמן כראוי.

זהו חודש של ימי רצון, ימי רצון! תורה ותפילה, מצוות ומעשים טובים, יכולים לחטוף, לחטוף!

(ר' משה: עדיף לומר תנ"ך ותיקונים, או ספרי רבינו?) כל מה שתעשה יהיה טוב, העיקר לא להתבטל.

העיקר לא לשבת בבטלה, או אז יש זמן להכל! לאדם נדמה שאין לו זמן, אולם אם ישמור את זמנו כראוי, יגלה שיש לו זמנים טובא.

(ר' נחמן בורשטיין: כתוב בפסוק: "מצא אשה מצא טוב". אשה זו 'בתולה' שהוא מזל חודש אלול, ובחודש זה "ויפק רצון מהשם"). דבר זה לא נאמר על רק על חודש אלול – כששומרים את הזמן כראוי יש זמן להכל!

הערות ומראי מקומות

אדם ששומר את זמנו כראוי אלא שחסר לו זמן, מעיניקים לו משמים ברכה בזמן.

כשהאדם שומר את זמנו כראוי, אלא שהזמן לא מספיק לו, מעניקים לו ברכה משמים, הוא מקבל ברכה בזמן.

'חסידים הראשונים היו מתפללים'; תפילת 'שמונה עשרה' שלהם ארכה תשע שעות - כך אומרת הגמרא^כ: שעה אחת לפני שמונה עשרה, שעה אחת שמונה עשרה, ושעה אחת אחרי שמונה עשרה, כפול שלש תפילות בכל יום, הרי 'תשע שעות'. שואלת הגמרא: ומתי הספיקו ללמוד? מתי עסקו במלאכה? מתרצת הגמרא: "מתוך שחסידים היו, תורתן משתמרת ומלאכתן מתברכת!", נכנסה ברכה במלאכתם ושמירה בתורתם! שהקדוש ברוך ירחם עלינו.

(ר' מאיר קרליבך: מה שנוהגים לעסוק ב'אמירות', זה נוהג כבר מט"ו אב, או רק מחודש אלול?) טוב, הקשב, כל מה שרק תעשה יהיה טוב, אמור ועשה...

(ר' מאיר: אני מתכוון לשאול כלפי התיקון, מתי צריך להתחיל ב'אמירות'?) גם המצוות ומעשים טובים שעושים בחודש זה חשיבותם רבה לאין ערוך! להרבות בצדקה, להחיות יהודים בצדקה!

(ר' מאיר: הרבי ציוה לומר את כל התנ"ך עד הושענה רבה^כ!) לא משנה אם תסיים בערב ראש השנה, או בערב יום כיפור, או בהושענה רבה, העיקר הוא - האם

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^כ ברכות דף ל"ב ע"ב.

^כ שיחות הר"ן אות רנ"א.

פרשת כי תצא תשל"ד לא

אחרי שתסיים תשב בידיים ריקות? אין לך יותר מה לעשות? וכי סיימת הכל? ...!

הרי אלו הם דברי רבי טרפון²²: "ואי אתה בן חורין ליבטל ממנה" – הבטלה לא קיימת!

צריך לעשות מה שצריך, לסיים, אבל אחר כך לא לשבת בבטלה, בטלה לא קיימת, הבטלה היא פגם! אתה לא חייב לסיים, אבל "ואי אתה בן חורין ליבטל ממנה", אתה לא בן חורין ליבטל!

אחד שלומד עשרים שעות, ואחר כך הוא מתבטל – אני לא מורה לו ללמוד עשרים שעות, אבל שלא יישב בבטלה! אל תשב בטל! מה כן לעשות? קשה לך ללמוד בעמקות, למד בפשטות, העיקר לא בבטלה, לא בבטלה! חפש לך דברים שיעסיקו אותך.

(ר' משה: הרבי אמר שלא לזמר ניגוני ימים נוראים בשאר ימות השנה?) לא, העולם אומר כך, שזה מעורר דינים, כך אומרים העולם, שלא יזמרו את הנוסחאות של ראש השנה ויום כיפור באמצע השנה משום שהם מעוררים דינים, אך מט"ו באב מותר לשיר.

(ר' מאיר: שמעתי שבחנוכה מותר לזמר?) הרבי אומר שחנוכה ויום כיפור הם ענין אחד. כך אומר הרבי בתורה 'כי מרחמם ינהגם'²³.

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

²² מסכת אבות פ"ב מ"ז, ועי' שיחות הר"ן סוף אות ע"ו.

²³ עי' ליקוטי מוהר"ן תו' ז' תניינא אות י"א: דע, כי כל אָחַד וְאָחַד כְּפִי מַה שְׂזוּכָה לְפַעַל בְּקִשְׁתּוֹ בַּיּוֹם הַכְּפוּרִים, דְּהֵינּוּ בְּקִשְׁתְּ סִלַּח נָא, כֵּן יֵשׁ לוֹ חֲנֻכָּה ... וְעַל־כֵּן רָמַז מִשָּׁה רַבְּנּוּ ע"ה צְרוּף חֲנוּכָּה

בחנוכה כן נהגו לזמר הפיוט 'סלח נא' שמזמרים ביום כיפור^{כה}.

אוי, יש מה לעשות! יש מה לעשות! כשנדבר דיבורים להשם יתברך נראה בחוש שיש זמן להכל!

(ר' משה: לרבי היה משמש 'חסיד'?) לא, היה לו משרת פשוט, אדם פשוט.

(ר' משה: אבל מעולם לא היה לרבי משמש חסיד ברסלב?) לא, שימש אותו אדם פשוט.

אצל הצדיקים, המשרתים היו דווקא אנשים פשוטים, כך היה בדרך כלל, וזה כדי שלא יעמוד על גדולתם... (ר' משה: וזו הסיבה שגם הרבי נהג כך?) כן כן.

(השואל: מה היה ר' שמעון'לע?) ר' שמעון פעל אצל הרבי בשביל עולם הבא, שבעולם הבא הוא ישמש את הרבי^{כי}.

שהקדוש ברוך הוא ירחם עלינו, שנזכה לחודש אלול טוב, לראש השנה טוב.

(ר' משה: לרבי נתן היה בן חורג?) שני בנים חורגים, לאחד קראו 'יוקל', ולשני קראו 'שמעלקא'^{כז}. (בניה של מרת די של זוגתו בזיווג שני).

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

בפסוק סלח נא, כי סלח נא לעון העם הזה כגדל חסדך וכאשר נשאתה וכו' - הוא ראשי-תבות חנוכה, כי חנכה נעשה על-ידי סלח נא וכו' כנ"ל.

^{כה} עי' שיש"ק ח"ד אות רנ"ו.

^{כי} עי' חיי מוהר"ן אות ק"ו, ואות תקל"ד. ועי' אבני"ה ברזל אות נ"א.

^{כז} בן זוגתו השניה של מוהרנ"ת מרת די של, מוזכר כמה פעמים במכתבי מוהרנ"ת.

(חלק משיחה שנאמרה בפרשת דברים תשל"ד)

ושוב יום אחד לפני מיתתך

באומן היה אחד מתנגד גדול ושמו 'שניאור דוד'. פעם התבטא רבי נתן ואמר: 'שניאור דוד' זה ראשי תבות ש"ד - כשמו כן הוא^{כ"ח}!

הוא היה למדן גדול, ובקרב בני עירו נחשב ליהודי ירא שמים גדול, אלא שהיה מתנגד גדול מאד. הוא נשכב במפתן דלת בית הכנסת שלנו ולא הניח לאנשים להיכנס פנימה.

הוא צעק בקול: "יהודים רחמו על עצמכם, אל תכנסו למקום זה! אל תכנסו לפה!", הוא נשכב במפתן דלת בית הכנסת...

רבי נחמן טולטשינער תפס אותו והשכיב אותו בתוך הבוץ!

'עד היכן' יגיעו מעשיו? הוא כזה מתנגד לאנ"ש... הרים אותו ר' נחמן טולטשינער והשכיב אותו בבוץ!: "כאן מקומך, היה כאן, לא יותר!".

היה פעם שרבי נתן הלך לטבול במקוה באומן, ור' נחמן טולטשינער התלווה אליו; רבי נתן לא הלך לבדו, שכן ידע שישנם מתנגדים שעלולים להזיק לו; בעת שהותו במקוה, לקח שניאור דוד ספל מים רותחים כשבכוונתו לשופכם על ראשו של רבי נתן, שיכווה.

כשרבי נחמן טולטשינער הבחין בכך, תפס אותו ושפך את המים מידידו!

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^{כ"ח} ע"י ליקוטי מוהר"ן תו' י"ב ותו' כ"ח, מענין "תלמיד חכם שאינו כראוי, בחי' שד יהודי".

לאחר שהתלבש, נענה רבי נתן ואמר: "ער וועט שוין האבן אלטע מוידן!"
 – הוא כבר יהיו לו בנות רווקות ומבוגרות.

בזמני בנותיו היו רווקות מבוגרות בנות 'שמונים ושבע שנים', 'שמונים ושמונה שנים', הם מעולם לא נישאו! באומן נהגו לכנותם: "די אלטע מוידן!"

רבי נתן אמר לו בזה הלשון: "ער וועט שוין האבן אלטע מוידן", "הוא את בנותיו כבר לא יחתן!"

בזמני הם עדיין חיו, כינו אותם "די אלטע מוידן". הם מעולם לא נישאו! כולם ידעו שזה הקפידא של רבי נתן^{כט}.

הרבה התחרטו לעת זקנותם, הרבה מהמתנגדים הגדולים באומן התחרטו בערוב ימיהם^ל (בשנים בהם התגורר ר' לוי יצחק באומן).

הם הודו ואמרו: "כעת אנחנו מבינים שלא היינו צריכים להתערב במחלוקת! רואים הרי שאף אחד לא החזיק מעמד רק אתם, כולם התנדפו!". באומן, למי היה מקווה? וממי קנו קמח למצות בפסח? אנחנו,

~~~~~ הערות ומראי מקומות ~~~~~

^{כט} עי' איוב י"ח י"ט: "לא ניין לו ולא נכד בעמיו" וכו', ועי' מס' חגיגה דף ט"ו ע"ב מה שדרשו על זה, ועי' שבחי הר"ן אות כ"ט.

^ל עי' עלים לתרופה מכתב קס"ט: ומי שישאר על עמדו להסתופף בצל קדשתו זכרונו לברכה ולעסק בספריו הקדושים אשרי לו, ולהפוך חס ושלום בנדאי יבוש בעצמו ויתחרט מאד בעלמא דין ובעלמא דאתי.

פרשת כי תצא תשל"ד לה

חסידי ברסלב הכשרנו תחנת קמח! קנינו חיטים! וכשהיו צריכים חלב כשר – באו לקנות אצלנו! בשר! הכל...!

"כעת אנחנו מבינים שלא היינו צריכים להתערב במחלוקת! רואים הרי שהכל ירד לטמיון, ואצלכם הכל נשאר על מקומו, אצלכם הכל נשאר!".

הם אמנם הודו, אבל מתי הודו? כשהקדוש ברוך הוא עוזר, מודים מיד כשעדיין צעירים, וזה עדיף בהרבה מאחד שמודה לעת זקנותו!

כתוב בזוהר הקדוש^{לא}: "מפני שיבה תקום" – שוב בתשובה בטרם תגיע לגיל 'שיבה', בטרם תזדקן! שכן, תשובה שהאדם עושה לעת זקנותו, חלשה היא, נו...!

שהקדוש ברוך הוא יעזרנו, שנכנס ל'חדר' פנימה, ולציית לרבי – ב'חדר' צריך לציית לרבי!... ולנהוג איש עם רעהו בדרכי נועם, ולדבר מהתכלית, לא לדבר בצעקות, לא לירות 'פולווער' לב' – קנה שריפה!

כמו כן החינוך בבית, וודאי, צריך להנהיג ולחנך על פי תורה, אך הכל בדרכי נועם. ולבקש על כך מהשם יתברך. וכן כל אחד כשלעצמו. זוהי דרכו של הרבילג!

הערות ומראי מקומות

^{לא} עי' פרשת קדושים דף פ"ז ע"א, ועוד.

^{לב} עי' ליקוטי מוהר"ן תו' ח' תניינא בענין התוכחה הראויה.

^{לג} עי' ליקוטי הלכות הל' ציצית ה' אות ז': ... על-כּן כּל מי שרוצה להוכיח אפלו את עצמו, צריך לדקדק מאד שלא יפיל את עצמו ח"ו יותר על-ידי תוכחות, שלא יחליש את דעתו ונשמתו, על-ידי שיזכר רק את מעשיו הרעים עד שיוכל לפל לגמרי ח"ו, על-כּן צריך לדקדק להטות כלפי חסד, לחפש למצא בעצמו על כל פנים איזה נקדות טובות...!